

PROFESOR O. MLADEN BARBARIĆ

Majka Božja Judaska u Osijeku

CIJENA:
DOBROVOLJNI PRINOS

1 9 2 7.

IZDAVAČ I NAKLADNIK: FRANJEVAČKI SAMOSTAN U OSIJEKU
PREDSTAVNIK O. KAPISTRAN GEČI, GWARDIJAN

SVEUČILIŠTE *7E*
JOSIPA JURJA STROSSMAYERA
U OSIJEKU

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK

Broj inventara: 148.089

Signatura: 232

GRADSKA I SVEUČILIŠNA KNJIŽNICA
OSIJEK

871431377

MAJKA BOŽJA JUDSKA **U OSIJEKU**

Napisao: Prof. o. Mladen Barbarić

*** * PRVA HRVATSKA DIONIČKA TISKARA U OSIJEKU * ***

Franjevačka crkva u Osijeku nutarnjem gradu

Malo će tko i u samom Osijeku znati, da se u franjevačkoj crkvi osječkoj i danas nalazi *čudotvorni kip Majke Božje Judske*, kojoj je donedavno tako rekuć g r n u o na poklon naš narod iz Slavonije. Došavši službom u Osijek čuo sam zato, pa sam se počeo zanimati za taj kip i njegovu prošlost, te sam pretražio samostanski arhiv i kroniku i sve što štampano nađoh. Bio sam već složio mali historijat toga kipa s nakanom, da ga objelodanim, makar da mi je dosta toga manjkalo. Nadao sam se, da će se s vremenom već više naći. I gle! Slučajno nađoh nedavno u biblioteci franjevačkoga samostana u Osijeku manuskript, koji mi je pomogao, da sam mogao potpuno složiti povijest toga kipa.

Manuskript ima 78 stranica, IV., a složen je god. 1757., kako sam kaže, »*po pređašnjim zapisnicima i bilješkama u matici i protokolu iste (šikloške) crkve i rezidencije*«. Podjedno je *ispravljen* (correctiori calamo denuo scriptus) i *predložen* na ovjerovljenje s potpisom trojice. Nosi napis »*Biblioteca Mariana Juddensis*«. U jednom dijelu govori o početku i razvitku ovoga štovanja, a u drugom nabraja preko stotinu čudesâ. Kako baš o početku ovoga štovanja nijesam ništa našao u svojim izvorima, vrlo mi je dobro poslu-

žio manuskript, da sam mogao ovo pitanje rasvijetliti. Tako sam cijeli historijat preradio i predajem ga javnosti.

Manuskript hoće, da se Majka Božja u Judu poštovala još od vremena pobožnoga i svetoga kralja Stjepana, pa kaže, da se u Judu u ono doba nalazio *neki kip Majke Božje u izidanoj udubini, natkritoj i ograđenoj*. Budući da su se uskoro vidjele mnoge čudesne pojave, a narod dolazio do mnogih milosti i pomoći na zagovor ove Majke Božje, Geza II. sagradi na onom mjestu 1148. crkvu i u nju dade prenesti čudotvorni kip. Otada se je ovaj kult sve više širio tako, da sam manuskript ono ističe veleći: »Kada je puknuo glas o milostima Marije u ovoj crkvi, dolazili su nesamo Mađžari, nego i Slavonci, Hrvati, Srijemci i Bosanci«. Uslišani obdarili su crkvu tako, da je bila bogato uređena. Zato su i mnogi velikaši, štovaoci Marijini, dali se u toj crkvi sahraniti. To je potrajalo do Mohačke bitke (1526.), kada je i Jud stradao. Posljedice turske invazije markantno opisuje sam manuskript: »Od pobožnosti i štovanja ne preostade na ovom mjestu ništa drugo nego žalosni uzdasi i bolni osjećaji poklonika.«

Zapuštena crkva doskora je izgubila krov, a malo poslije i zidove tako, da je ostalo samo svetište. Ovo dobiše od Turaka hrišćani, pa su ga slamom pokrili. Ali i oni ga moradoše ustupiti Kalvinima, kada su se u onim stranama ojačali, tako da je — kako veli

manuskript — ova »glasovita crkva išla nevjernicima iz ruke u ruku.

Ni sam manuskript ne spominje, što se dogodilo s čudotvornim kipom, dok je crkvice bila u tuđim rukama. Dok je bila u rukama hrišćana, možda je kip i ostao, ali poslije su ga Kalvini sigurno uništili. U tom će nas utvrditi daljnja bilješka manuskripta.

Kada su ovi krajevi god. 1686. oslobođeni od Turaka, javila se višeputi Majka Božja s poklikom: »Zašto me ne oslobodite ovoga ropstva?« To je ponukalo o. Elzeara Pavić, starješinu samostana u Šiklošu, kome je ova crkvice pripadala, da god. 1689. zamoli zapovjednika grada Sigeta, nekoga Vecsyja, da mu dade vojnike, čijom će pomoći oteti crkvu Kalvinima. Isti odobri i Pavić s još jednim patrom, s vojnicima i građanima, iz Šikloša dođe, blagoslovi i reče službu Božju.

Ovdje manuskript navodi, da je Pavić crkvicu na brzu ruku uresio sa sličicama Majke Božje i drugih svetih, a da *kipa* i *ne* spominje. Sigurno ga više nije bilo.

Čim su mogli franjevci u Šiklošu, obnovili su prošteništa Judsko. Kako je to bilo, neka nam pripovijeda manuskript:

»Spomenuli smo prije, kako je starješina samostana u Šiklošu, crkvicu u Judu na brzu ruku uresio sličicama. Time nije bio zadovoljan. Kako se pobožnost širila i sve više ljudi dolazilo, otiđe on u Hrvatsku, da potraži zgodan kip za Jud. Nađe ga u samostanu koprivničkom. Tamo se obnovio trošni oltar

Majke Božje i novi kip postavio, dok su stari »vetus statua« uklonili i spremili na crkveni tavan. Kada je dakle spomenuti predstojnik onamo došao i zamolio od gvardijana kip, kratko mu se reklo: neka ode na tavan crkve i potraži, možda će tamo naći kip Majke Božje, koji je tamo već *odavno* spremljen, (non ita pridem). Otiđe — kako je često po savijesti govorio — opazi kip, koji je *odsijevao sunčanim sjajem*. Uze ga u ruke s poštovanjem, ljubio ga i govorio: Hodi sa mnom u Jud, tamo te čeka prazna crkvice! Zamota ga u plahte, odnese u Jud i postavi na oltar. Duskora je narod uresio kip odijelom, nakitima, slikarijama i amajlijama srebrnima i zlatnima. Proštenušte se proširilo, jer je narod dolazio zbliza i zdaleka, nešto zbog glasa o viđenjima, a nešto i zato, što je narod nalazio pomoći u nevoljama, zdravlju i bolesti . . .«

Ovo je potrajalo do Rakocijeve bune (1703.). Slušajuć kako bijesna rulja ruši svuda crkve i oltare, zabrinuše se franjevci u Šiklošu, što će s Maikom Božjom Judskom, koja je bila u posve osamljenoj crkvisi.

P. Dominik Horvat, tadašnji starješina u Šiklošu, prenese kip sa svima dragocjenostima u crkvu šiklošku. Ali u ono burno vrijeme nije nigdje bilo sigurno. Makar da su franjevci budno pazili na kip, nađoše ga jednoga jutra orobljena. Sav nakit s njega odnesoše »šizmatici«, kako ih zove biskup Patačić. Ali ni to nije bilo dosta. Uskoro zatim nađu kako kip leži u crkvisi na tlima.

Sada su franjevci još ozbiljnije počeli razmišljati

kuda će s kipom, da ga zašтите. U to je doba bio u Šiklošu upravitelj vlastelinskih dobara Capravi neki Henrik Benue. Kako je bio katolik, a k tome Nijemac, nije se sigurnim osjećao u Šiklošu. Odluči pobjeći u Osijek, u tvrđu, dok ne prođe buna. Sada jedna verzija kaže, da su ga franjevci, saznavši za njegov put, zamolili, da onamo ponese i kip i da ga predade franjevcima u tvrđavi. Druga verzija, a tu navodi manuskript, veli, da je spomenuti upravitelj protiv volje P. Dominika odnio kip u Osijek. Imao je isti franjevac neograničeno povjerenje u Majku Božju, pak se osjećao sigurnim i u revoluciji i kada odnesoše kip, pa je neustrašivo ostao u svome samostanu. Ali manuskript veli, da je u buni ubijen, dapače mučen, i on i još tri franjevca i jedan župnik, koji se bijaše u samostanu zaklonio.

Činjenica je, da je Benue kip odnio, franjevcima predao, da ostane do boljih vremena, a gvardijan osječki dao mu pismo, da će kip povratiti, kada se bude tražilo.

Možemo manuskriptu zahvaliti, da znademo kakav su reversale dali bosanski franjevci u Osijeku. Veli: «Kada i čim budu Patri u Šiklošu zatražili, da će s kipom povratiti sve dragocijenosti, odijela, zavjete, dapače i one, koje će se u buduće dati, bile slikane ili klesane, bile lijevane ili kovane, od srebra ili zlata».

Ovaj prenos kipa Majke Božje dogodi se odmah iza godine 1703., jer u predstavci Osječana od 1708., koju ćemo kasnije spominjati kaže se, da se to dogo-

dilo »*prije nekoliko godina*«, »*odmah u početku revolucije*«.

Franjevci su u Osijeku, dakle primili ovaj kip, koji se i danas tu nalazi. Malo je nejasno, što manuskript govori o dragocijenostima, srebrenima i zlatnima, a malo smo prije čuli, da je kip bio orobljen, ali to na stvari ne mijenja: *kip je donesen u Osijek!*

Franjevci, cijeneći znamenitost ove statue, *izložiše je na javno štovanje u svojoj crkvi*. Crkva bijaše trošna, sagrađena od drvene građe. Ova bijaše ostala od Turaka, koji nedavno *paleći i ubijajući* ostaviše Osijek. Ona bijaše malena. U molbi, koju franjevci 1697. upraviše na cara i kojom zatražiše prostor oko te crkvice, da uzmognu sagrađiti veću crkvu, tuže mu se, da im je crkva tako malena, te se ne može primiti štovaoce sv. Antuna, kada dođu da se njemu poklone. Sada se ovo još više osjećalo, kada je narod počeo dolaziti i na poklon Majci Božjoj. Zato je franjevcima bila prva briga, da čim prije sgrade što veću crkvu. Samostan su počeli graditi već 1705., a god. 1709. 9. maja postavi temeljni kamen nove crkve biskup bosanski i đakovački Đuro Patačić od Zajezde.

Još franjevci ni nijesu pravo počeli da grade novu crkvu u čast Majci Božjoj, kada se javi spomenuti vlastelinski upravitelj, zahtijevajuć na temelju pismene obveze, da se kip Judski vrati. Čini se, da on to nije učinio iz vlastite pobude, dapače se veli u predstavi Osječana od 1710., da je on na to bio nagovoren od drugih. Ti pako drugi bili su jamačno fra-

njevci druge provincije, naime sv. Ladislava, i kojima je bilo žao, da kip izgube. Ovo doduše zaključujemo iz bilješke u arhiviju provincije kapistranske (fol. CLIV. parte 2.), prepisane u osječku kroniku, a koja kaže, da su franjevci u Osijeku imali radi toga kipa mnogo okapanja s provincijom sv. Ladislava, ali nas u tom potpuno i utvrđuje manuskript, koji kaže: »P. Ladislav Cser, koji je naslijedio ubijenoga p. Dominika, po odredbi Provincijala. posredovanjem spomenutoga upravitelja, a i sam zatraži, da se povrati kip sa svim odijelima, nakitima i amajlijama».

Franjevcima je sve ovo bilo vrlo neugodno, jer im je teško bilo rastati se s kipom. Pismeno očitovanje, koje je Benue imao u rukama, vezalo ih je, da kip povrate. Potuže se, dakle, oblasti i građanstvu. Ovo se listom diglo proti tomu. Sačuvano je njemački pisano svjedočanstvo od 25. jula 1708., dano franjevcima, u ime gradskoga suca, vijeća te cijeloga građanstva, kojim se najoštrije prosvjeduje proti tomu, da bi se kip Majke Božje vratio u Jud, jer bi se time *lišio osobite utjehe i Osijek i cijela Slavonija*, pa se moli i zaklinje vlasti, da to spriječe.

Ovim spor nije bio riješen, zato građani i poglavstvo upraviše drugu predstavku, na samoga cara u Beč, u kojoj klečeći mole njega, ra ne dopusti, da *tvrda Osijek i vjernici Slavonije izgube svoju svetu Palladu*, već neka odredi, da sv. kip ostane ondje, *gdje je to odabrala sama kraljica nebeska*.

Ova je predstavka bila uvažena u dvorskoj kancelariji, pa se car obratio na biskupa Patačića, da ga

pobliže obavijesti u toj stvari. Biskup odgovara iz Đakova caru 19. jan. 1711., da su franjevci po pravu dužni, da kip povrate, jer nije njihov, a i pismeno su se obvezali, da će ga povratiti, ali da se oni izgovaraju time, što imadu pravo, da se sada u vrijeme mira nadaju dobru od One, koju su u vrijeme rata zaštitili, i što drže, da ne bi bilo uputno, kada bi prestalo štovanje kipa, koje se tako raširilo u Osijeku i cijeloj Slavoniji. Ovome dodaje biskup i svoje mnijenje: po pravdi bi franjevci doduše bili dužni da kip vrate, ali razlozi, koje oni proti tomu navode, jači su, pa i on preporuča analogno drugim nekim slučajevima, da kip ostane u Osijeku i radi toga, *što će biti više siguran i više štovan nego u Judu.*

Međutim nije ovdje imala posla samo dvorska kancelarija, nego i rimska kurija, kamo su se i protivnici obraćali. Manuskript spominje, da se za šikloške franjevce zauzeo biskup pečujski Neszelroth. Nemamo doduše u ruci akta, koja bi nam nešto kazala ob ovom procesu pobliže, ali da je rimska kurija imala konačnu riječ u odluci, da kip ostane u Osijeku, slijedi iz bilješke u kronici osječkoj (Str. II.), gdje se kaže, da je *odlukama carskim i sv. kongregacije utvrđen daljnji boravak kipa u Osijeku. Tako je kip Majke Božje Judske stalno ostao u franjevačkoj crkci u Osijeku do danas!*

Kada je crkva bila bar utoliko gotova, da se u njoj moglo služiti, razumije se, da su iz one male trošne crkvice i kip u nju prenijeli i na dolično mjesto postavili. A gdje? Kako se u kronici ne spominje izri-

čito ovo postavljanje, nije čudo, da je dr. Bösendorfer u svojim »Crticama« zaključio, da su franjevci kip postavili na glavni oltar svoje crkve, u jednu ruku zato, što je držao, da su time iskazali svoje osobito štovanje prema njemu, a u drugu zato, što se taj kip i sada nalazi na glavnom žrtveniku.

Ali listajuć osječku kroniku naidoh dne 19. XII. 1752. zabilježeno, da je toga dana po odredbi Oca Provincijala o. Ivan Velikanović u 8 sati na večer poslije večernje pobožnosti uz svečanu asistenciju *pre-nio* kip M. B. na veliki oltar, pred kojim će odsada gorjeti dvije srebrne svjetiljke, kada se bude služila sv. misa. Po tom možemo zaključiti, da se kip *do to doba nije nalazio na velikom oltaru*, nego da je bio negdje drugdje postavljen. Pođoh da tražim, gdje je to bilo.

Najprije sam našao u arhivu osječkoga samostana breve Pape Klementa XI., izdan dne 24. sept. 1715., kojim se oltar M. B. u franjevačkoj crkvi u Osijeku odlikuje »speciali dono«, da svaki svećenik bilo svjetovni, bilo redovni, koji služi sv. misu na ovome oltaru u određene dane, dobiva oprost za pokoine. (Altare privilegium). Kako je obično u svakoj crkvi *glavni* oltar nadaren tom povlasticom, morao je biti poseban, vanredni razlog, zašto u ovoj crkvi, koja je imala glavni oltar »našašće sv. Križa«, nije ovaj odlikovan, nego oltar Majke Božje. Tai posebni razlog mogao je biti samo: čudotvorni kip M. Božje, koji se na njemu nalazio.

Ovo sam nagađanje utvrdio napokon posve,

kada sam u kronici osječkoga samostana našao teškom rukom pisani *obred*, kako se obavljala pobožnost pred kipom. Tu se naime izričito kaže, da redovnici idu iz kora, koji ji bio za velikim oltarom, k *oltaru blažene Djevice, gdje svećenik ili klerik otvara Majku Božju*«. Ovo karakteristično *otvaranje M. B.* koji se često u kronici spominje, kaže, da se na ovom oltaru, u zatvorenom prostoru, nalazn kip B. B., koji su otvarali i zatvarali.

U opisu crkve franjevačke o dgod. 1756. najednoć nema posebnoga oltara M. B., pa nastaje pitanje: gdje je taj oltar bio?

Ovaj oltar je mogao biti tamo, gdje je danas oltar sv. Josipa, a to zaključujem iz ovoga:

U spomenspisu, koji je sačuvan u arhivu samost. osječkoga, a koji je napisao u Petrovaradinu godine 1732. sufragan nadbiskupa ostrogonskoga, biskup Sigmund Bereg, kao potvrdu obavljene posvete u franjevačkoj crkvi u Osijeku, stoji, da je isti posvetio osim glavnoga oltara još i pokrajne: Majke Božje, sv. Ane, sv. Antuna i sv. Katarine. Kako u opisu crkve od god. 1756., koji se nalazi u Pavićevoi »Ramus olivae« str. 236. ne nalazimo više oltara M. B., *nego sv. Josipa*, možemo sasvim slobodno zaključiti, da je iza prenosa Majke Božje god. 1752. na veliki oltar, dosadašnji oltar M. B. posvećen sv. Josipu, dakle da je tamo bio prije oltar M. B., a na njemu kip Majke Božje Judske.

Makar da su franjevci u Judu i dalje podržavali prošteništa, dapače i novi kip nabavili, ipak se štova-

Kip M. B. Judske u franjevačkoj crkvi u Osijeku

nie kipa M. B. Judske u Osijeku vrlo brzo proširilo. Uzrok tomu nalazimo zabilježen u predstavlci osječkih građana od 1708., gdje se veli, »da su franjevci spomenutom kipu u čast odredili posebne pobožnosti, našto je došlo do vrlo velikog štovanja, jer su se na *zagovor Majke Božje dogodila mnoga čudesa, mnogi bolesni su ozdravili*«.

U drugoj predstavlci od 1710. veli se, da je kip Majke Božje primljen kao »*škrinja zavjetna*«, pa je nastalo prema njoj štovanje i vjera, da je samo *njenim zagovorom grad sačuvan od buntovnika i kuge*. Isto potvrđuje i biskup Patačić, 1711. u pismu na cara riječima: da *narod cijele Slavonije neprestano dolazi i da grad Osijek vrlo štuje ovaj kip, kao da mu je s neba poslan*«.

Tako već god. 1708. u spomenutoj predstavlci Osiečani tvrde, da se »po ovom kipu na zagovor *blažene M. D. događaju u Osijeku mnoga čudesa*«. Malo dalje, da se »*ponavlja danomice više čudesa*«.

A da je to bilo i kasnije, možemo zaključiti iz bilješke u kronici osječkog samostana, koja se vodi od god. 1739., a koja glasi: »*svaki dan čini čudesa*«.

Sve nam ovo potvrđuje i o. Emerih Pavić u povijesti provincije kapistranske, kada kaže nastr. 238.: »*Mnoštvo dobročinstava, koja su postigli štovaoci ovoga kipa, ne dopušta, da bi se mogla nabrojati*«. Povrh toga isti pisac kaže, da nabranje svih čudesa u svom djelu drži suvišnim, jer je o čudesima »*već napisana posebna knjižica, koja imade da se*

skoro izda«. Ovaj je navod zaveo i dr. Bosendorfera, pa je utvrdio u »Crticama«, (399.), da je o »čudesnim ozdravljenima izdana i knjižica«, dok *te knjižice nigdje nema*.

Vanredni događaji dali su povoda i redovničkom starješinstvu, da ih dade ipitati. Zato je godine 1765. provincijal boraveći u Osijeku naredio generalnim lektorima teologije i o. Bartolu Kneževiću, da pomno ispitaju, *kada i kako je kip donesen iz Juda, kako je došao do franjevacu, ... a također da ispitaju i čudesu*«. Nigdje nije zabilježeno, što su oni odgovorili svome starješinstvu. Zato bismo o čudesima u Osijeku vrlo malo znali, da se nije u samost. arhivu u Osijeku sačuvala jedna pisana karta, na kojoj su zabilježena četiri slučaja. Evo ih u prijevodu s latinskoga: »Godine 1762. neka djevojka iz gornjega grada Osijeka tako je jako pala u ludilo i duševno se poremetila, da su je svi držali za opsjednutu od nečistoga duha, pa da nijesu osobito na nju pazili, višeput bi skočila u Dravu i tako dokrajčila život svoj. Njena mati, udova, obrati se u toj nevolji moćnoj Majci Osječkoj i pohodi je skupa s kćerkom. Čim su redovnici pjevajući »Zdravo, kraljice« otvorili kip blažene Djevice i ona ga ugledala, smjesta osjeti u glavi strašnu grmljavinu, a odmah zatim postade vesela i smirena, te hvaleći Boga i blaženu Djevicu ode zdrava kući.

Godine 1762. 7. dec. u gradu Šlukinao, u Češkoj, za vrijeme pruskoga rata, neki se čovjek naglo razbolje oko 3 sata popodne, pol tijela mu se ukočilo, a

oko 9 sati navečer bolest se bila tako razvila, te su prisutni liječnici zaključili, da će umrijeti, zato rekoše, neka svrši svoje zadnje kršćanske dužnosti. To je on i učinio. Poslije toga se uteče blaženoj Djevici Osječkoj s riječima: »Blažena Djevice u Osijeku, štovao sam te osobito već od svoga djetinjstva, živio sam dosada pod tvojom zaštitom, Zato te molim, da mi pomogneš u ovoj bolesti«. Poslije toga zaspi, a u snu osjeti, kako ga se netko dotiče i vidje neku sjajnu svjetlost i čuje: »Ne boj se, ne ćeš umrijeti!« Jutrom se probudi i bijaše kao preporođen, potpuno zdrav. Isti dan još ode u crkvu, da se zahvali Bogu i B. D. Mariji. Ovo je čudo isti dan župnik onoga mjesta proglasio narodu i osobito preporučio moć Majke Božje Osječke.

1765. 2. jula. Odlična neka gospođa iz donjega grada Osijeka spremaše se, da ide na misu u župnu crkvu. Oblačeći se osjeti kao da joj strijele prolaze kroz glavu. Zazove Majku Božju Osječku i bez oklijevanja ode k njoj. Čim je onamo došla i pobožnost ovršila, prestao je bol.

God. 1765. 18. juna, kćerki nekoga časnika (directoris excubiarum inclitae legionis de Mercii) zapade u grlu kost, pa je tri dana trpjela silne muke. Čim se utekla Blaženoj Djevici, na čudan način se oslobodi kosti«.

Bilo je *i drugih čudesu*, koja nijesu zabilježena, a možemo reći, da ih je *bilo i mnogo*. Ovo nam je slobodno ustvrditi, budući da na istoj, gore spomenutoj, kartici piše, da na Gospi imade svega 602

komada srebrnih anatema, srebrnog i zlatnog prstenja, te lančića. Taj broj pokazuje samo one, koji su mogli biti, da obdare Majku Božju iz zahvalnosti za primljene milosti. A gdje je još broj onih, koji su dokaz svoje zahvalnosti odnijeli sa sobom u grob?

Iz popisa čudesa u manuskriptu mogli bismo na-
gađati, u čem je Majka Božja Judska pomagala i
u Osijeku, zato ćemo navesti neka, koja su se do-
gađala na našem teritoriju, a koja su sva zakletvama
utvrđena.

Neki građanin iz *Osijeka*, uzet na rukama i no-
gama, učinivši zavjet M. B. smjesta je ozdravio.

Nekoj ženi iz *Broda* pomogla je M. B. pri teš-
kom porodu.

Kapetan iz tvrđave *Osijek* već je tako obolio, da
nije tri dana ni jeo ni govorio. Zavjetovavši se M.
judskoj ozdravio je.

Nekom seljaku u *Somboru* poboljeva blago. Ute-
kao se zavjetom M. B. J. i sve mu ozdravilo.

U *Gari* u Bačkoj, čovjek neki već poldrug go-
dine hodao je na štakama. Zavjetovavši se ozdravi.

U *Subotici* nestalo nekom gospodaru 2 konja.
Obećao jednoga M. B. J., i odmah se našli.

U *Valpovu* neki čovjek pol godine nije mogao
s postelje, tako je bio uzet. Zatraži pomoć M. B. J. i
u 10 dana ozdravi.

U *donjem Osijeku* neka gospođa dobila ranu na
ruci i nikako je nije mogla izliječiti. Zagovorom M.
B. posve ozdravi.

Kapetan neki u *Osijeku* nije mogao na noge. Nitko mu nije mogao pomoći do M. B. J., koja ga iz zavjeta ozdravi.

Činovnik Andrija Treskaj u *Virovitici* dugo je bolovao i dugo se liječio — uzalud. Kaka se obećao M. B. J. u kratko vrijeme je posve ozdravio.

Ivan Perus iz *Đakova* bolovao je na desnoj nozi. Bojao se, da će mu se zgvrčiti. Učinivši zavjet M. B. J. prestali su bolovi, a noge posve ozdravile.

U selu *Batina* dvoje se djece ribareve vozikalo čamcem. Jedno pade u vodu. Mati videći to s obale kliknu: »M. B. Judska spasi mi dijete. Ne daj, da se utopi«. Kao s neba se stvore dva čovjeka na čamcu i spase dijete.

Kada je 1740. vladala kuga, neki Ivan Vuković iz *donjega Osijeka* vidje, da mu je sva kuća zaražena. Znajući, da mu tude može samo Bog pomoći, zavjetova M. B. J. sebe i svu kuću i nitko ne umrije.

Ivan Paihoffer iz *Vukovara* patio je šest dana na u vratu i mislio, da će se zagušiti. Obećao se M. B. J. i ozdravio.

Barun Marko Pejačević, vlastelin u *Mitrovici*, teško je bolovao i ni najvješiji liječnici ne mogoše mu pomoći. Preporučio se M. B. J. i ozdravio.

Ana Marija Feschkin iz *Sombora* tri je godine bolovala i na cijelom tijelu bila uzeta. Upotrebljavala je svakojake lijekove — uzalud. Kad je zamolila M. B. Judsku za pomoć, ozdravi.

U gornjem *Osijeku* Auro Herting imao je sina dvije godine bolesnoga. Kada mu već ništa nije pomoglo, zavjetovao ga je M. B. J. i posve ozdravi.

Josip Blum iz *Đakova* imao je parnicu i već se sav istrošio, a da parnicu nije dokončao. Obrati se zavjetom na M. B. J. i uskoro se parnica dovrši njemu u prilog.

U *Gradcu* (žup. virov.) Mihajla Szigeta kćerka, Doroteja, godinu je dana bila slijepa. Zavjetovana M. B. J. ozdravi.

Plemenita gospoda Rajesanji u *Petrovaradinu* dvije godine je teško болоvala. Napokon se zavjetom utekla M. B. J. i ozdravila.

U *Slatini* je imao 10 god. veliku bolest Andrija Nivary. Kada mu ništa nije pomoglo utekao se M. B. J. i zauvijek ozdravio.

Magda Prugyerin iz *Petrovaradina* gledaše kako joj naočigled muž i dijete propadaju. Tražila je pomoći svuda, a napokon je našla kod M. B. J.

Franjo Bošnjak iz *Đakova* godinu je dana strašne boli trpio i zalud lijeka tražio. Kad se je obratio na M. B. J. odmah mu bilo bolje i konačno je ozdravio.

Ivan Petar Ottenstein, Wolfgang Werner i drugi trgovci iz *Osijeka*, staklar Ivan Hahn i još nekoji, zaputiše se Dunavom na sajam u Futok. Putem nastala oluja. Zazvali M. B. J. i ništa im ne bi. Vraćajući se naiđu na neku kladu, koja im ošteti i lađu i kormilo. Voda nahrupi i napuni lađu vodom. U skrajnjoj pogibelji počnu zazivati: »Spasi, nas Majko Božja Judska!« Lađa dođe do obale itu je iskrcaše, popraviše i nanovo se zaputiše. Na putu ih stignu razbojnici. Oni, koji su se uzdali u M. B. i zazivali je, spasiše se. Ova čudesa Majke Božje

uzeta su iz dodatka manuskripta, a koji je pisan njemački. Tu se nalaze ovi napisi: Marija pomaže u velikim vratnim bolovima, u porodu, M. pomaže kljastima (nekoj Mariji Grisigires iz Osijeka), djeci, M. pomaže siromašnim u bolesti, kod pada, u tjelesnim potrebama, u žalosti itd.

Da se još bolje uvjerimo o osobitoj dobroti Majke Božje Judske u Osijeku, bit će umjesno, da po starim kronikama iznesemo način, kako se obavljala pobožnost pred tim kipom. Taj način pokazuje koliko je pouzdanje bilo u nju i kako se sigurno računalo na njenu pomoć.

Kadgod se pobožnost pred kipom vršila, kip se »otvarao«. Budući da se ovo »otvaranje« spominje i onih godina, kada je M. B. već postavljena na glavni oltar, gdje se i sada nalazi, možemo zaključiti, da se to otvaranje moglo obavljati tako, što je otvoren stakleni okvir na izdubini, u kojoj se nalazi kip. Ovo se otvaranje obavljalo samo na veće svetkovine i u pojedinim slučajevima, kada je tko tražio posebno pomoć Majke Božje. Tako n. pr. nalazimo u kronici god. 1779. zabilježeno, da se te godine 12 put »otvarala« Majka Božja i to na sve glavnije svetkovine Gospodnje i Marijine.

Imamo dapače u kronici zabilježen cijeli obred, kako se to obavljalo. Tako piše god. 1739.: »Na glas samostanskoga zvona idu svi redovnici u kor (koji se nalazio iza glavnoga oltara). Tada svećenik s klerikom i s dva svjećonoše ide iz sakristije do zvonca. Tu svjećonoša pozvoni dva ili tri puta, a najsta-

riji u koru počima pjevati »O slavna Djevice!« Klečći nastave ostali. Počimajuć drugu kiticu svi ustaju i dva po dva idu iz kora prema oltaru Majke Božje. Kada ovamo prispiju, svećenik ili klerik otvara presvetu Djevicu, i ona tako ostaje. Stariji među braćom, koja ostraga kleći, počima pjesmu »Marijo, majko milosti«. Na koncu se pjevaju verzikuli i tri molitve: majci Božjoj, za cara i za bolesnike. Svršivši ovo, skupno mole »Anđeo Gospodnji« i vraćaju se u kor.

Osim gore navedenih dana, kada se »otvarao« kip, zavedena je i pobožnost i svakoga utorka i to počevši od god. 1751., kako to kaže kronika.

Da se štovanje ovoga kipa tokom vremena sve više širilo, dokazuje nam breve Pape Klementa XIV. od 28. jan. 1772., sačuvan u samost. arhivu, kojim se podjeljuje potpuni oprost vjernicima, koji na Blagovijest posjete ovu crkvu i ispune obične uvjete za oprost.

Čini se, da su reforme Josipa II., kojima je zabranio procesije, oplijenio darove itd., porazno djelovale na pobožnost. Od njegovih vremena dalje ne pripovijeda nam kronika ništa više o čudotvornom kipu Majke Božje u Osijeku.

Iz toga ipak ne slijedi, da je dobra Mati nebeska uskratila svoju ruku pomoćnicu ili da je presahnuo bogati izvor mnogih milosti, dapače iz tradicije i pamićenja znamo, da je ona i dalje uslišavala one, koji su je zazivali. Tako fra Nikomed, brat jubilarac u osječkom samostanu pripovijeda, da je u Osijeku

živio neka major Magyarosy. Bijesno pseto ugrizlo mu dijete. Zavjetovali ga M. B. Judskoj u Osijeku i djetetu ništa nije bilo. Otišavši u Budimpeštu nijesu zaboravili na ovo dobročinstvo i slali su M. B. mnoge darove.

Uz to odijela i nakiti, koje ona danas ima, mogu biti samo iz doba poslije konfiskacije Josipa II.

Kronika nije više bilježila, jer se bilo bojati, da bi se mogao pojaviti opet koji reformator na račun darova Majki Božjoj.

Samo se po sebi razumije, da je tako utihnuo glas o čudotvornoj Majci Božjoj Judskoj u Osijeku.

Ali iako je to potrajalo jedno odulje vrijeme, čini se, da je sada opet blizu doba, da nebeska Mati u Osijeku plaštem svoje dobrote ogrne mnoge, koji na to čekaju.

Stvaranjem naše nove države došlo je Judsko proštentište u inozemstvo. Narod iz naših krajeva, koji je bio obikao onamo ići na poklon, teško je to osjećao. Zato su se duhovni pastiri pobrinuli, da narod smije onamo poći. Jedan mi je župnik iz Baranje pripovijedao, koliko ga je muke stajalo, dok mu je to konačno dopušteno. Pa onda koliko je neprilika imao putem. Ali, što je najgore bilo, bili su slabo dočekani, gulilo ih se nemilice, a kada su se vraćali, zatvarali su u selima svoja vrata, da se naši poklonici ne moguše ni vode napiti. Narod je jednodušno rekao: Nikad više onamo!

Nije li sve ovo možda zato, da sav taj narod pođe u Osijek, gdje se nalazi stari čudotvorni kip Majke Božje Judske?

MOLITVA SV. BERNARDA.

Spomeni se o preblaga djevice Marijo, kako je nečuvano od vijeka, da si Ti koga ostavila, koji se u Tvoju zaštitu utekao, Tvoj zagovor molio i Tebe u pomoć zvao. Ovim pouzdanjem oduševljen utičem se k Tebi, Majko milosti i milosrđa, pogledaj me milostivo, gdje klečim pred nogama Tvojima skrušen radi svojih grijeha.

O Marijo, majko Božja, ne odbaci molbe moje. nego me milostivo usliši. Amen.

OSVEUCIEN
JOSIPA JURJA STROŠKOVIC
U OSIJEKU
GRADSKA OSVEUCILISNA
KNJIZNICA

Nihil obstat.

Đ a k o v o, 26. Aprilis 1927.

Dr. F. Herman, m. pr.
cenzor.

Nrus 690—1927.

Imprimatur.

M. P.

† *Antonius, m. pr.*
eppus, adm. ap.

Zagreb, 20. svibnja 1927.

Br. 743.

Velečasni oče Predstojniče!

Pošto je rukopis već prošao dijecez. cenzuru, to se sa strane ovoga Provincijalata rado daje zatražena dozvola, da se djelce »Majka Božja Judska u Osijeku« dade tiskati.

Marija bila Vam na pomoć!

O. Vendelin Vošnjak,
franjev. prov.

M. P.

232

BAR

m

PRVA HRVATSKA DIONIČKA
— TISKARA U OSIJEKU —